

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotannon tasapainottamisesta sekä laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maataloustuotannon tasapainottamisesta. Lain nojalla maksettaisiin valtion varoista palkkioita maataloustuotannon vähentämisestä, lopettamisesta ja kohdentamisesta. Ehdotettavalla lailla korvattaisiin laki maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta (81/83), jonka perusteella maataloustuotantoa on tasapainotettu vuosina 1983—1989. Tuotannon tasapainottamiseen käytettävien varojen määräämistä säädetään 1.1.1990 voimaan tulevassa uudessa maataloustulolaisissa (736/89). Tasapainottamislain toimenpiteisiin käytettäisiin myös maataloustulolain mukaista maataloustuloneuvotteluissa sovittua muuta valtion tukea.

Tasapainottamistoimenpiteet olisivat edelleen valtion ja viljelijän välisiä, useimmiten monivuotisia sopimuksia, joilla pyrittäisiin pitkävaikutteiseen maataloustuotannon ohjaamiseen ja vähentämiseen. Lisäksi voitaisiin käyttää hallinnollisesti yksinkertaisempia palkkiotyyppisiä toimenpiteitä, joita nykyisessä laissa vastaa lähinnä pellon metsityspalkkio. Sopimukset koskisivat maataloustuotannon vähentämistä tai lopettamista siten, että viljelijä sitoutuisi luopumaan peltokasvien viljelystä tai lypsykarja-, nautakarja-, sikatalous- tai siipikarjatalousyrityksestä tai osasta tuotantoa. Yhtenä sopimusmuotona säilytettäisiin pellon

kesannoimissopimus. Viherkesantoa edistettäisiin erityisesti vesien- ja ympäristönsuojelun kannalta tärkeillä alueilla. Maataloustuotannon kohdentamissopimuksessa viljelijä sitoutuisi määräajan harjoittamaan sopimuksessa määriteltyä maataloustuotantoa, esimerkiksi luonnonmukaista maataloutta.

Laki on tarkoitettu puitelaksi, jossa valtioneuvostolle annettaisiin valtuudet käytettävissä olevien varojen puitteissa päättää tasapainottamistoimenpiteistä ja niiden yksityiskohtaisesta sisällöstä. Valtioneuvosto päättäisi muun muassa varojen kohdentamisesta, sopimusten pituudesta, sopimusehdoista sekä palkkioiden suuruudesta.

Laki koskisi vuonna 1990 solmittavia sopimuksia ja muita toimenpiteitä, sillä kuluvana vuonna on tarkoitus aloittaa maataloustuotannon tasapainottamisen kokonaisvaltainen selvitystyö. Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi maataloustuotannon tasapainottamislain edellyttämät muutokset lakiin kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa.

Ehdotettavat lait on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1990 alusta lukien. Esitys liittyy vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesitykseen ja se tulisi käsitellä tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Maataloustuotannon kehitysnäkymät

Kotieläintuotantoa on viime vuosina ohjattu lähemmäksi kotimaista kulutusta. Kuitenkin erityisesti kananmunien ja maitorasvan tuotanto tulee edelleen olemaan selvästi ylijäämäistä. Sianlihan tuotantoa voidaan lisätä vain, jos kulutus kääntyy uudelleen nousuun. Naudanlihan tuotanto puolestaan supistunee lypsylehmien vähenemisen myötä ja omavaraisuus riippuu lähinnä emolehmiin perustuvan niin sanotun itseuudistuvan naudanlihantuotannon lisääntymisestä. Kotieläintuotannon supistuva rehuntarve saattaa johtaa keskimääräisenä satovuonna lähivuosina jopa 1 000 miljoonan rehuviljakilon ylijäämään. Laajasta kesannoisesta huolimatta viljaylijäämä vuoden 1989 sadosta arvioidaan runsaaksi 800 miljoonaksi kiloksi.

Maataloustuotteiden viennin kustannusten arvioidaan vuonna 1989 olevan liikevaihtoveron tukivaikutusta huomioon ottamatta noin 2 490 miljoonaa markkaa, mitä tasoa vientitukimien ennustetaan olevan myös vuonna 1990. Heikkojen satovuosien ja voimassa olevan maataloustulolain takia maatalous ei kuluvana vuonna joudu osallistumaan viennin rahoitukseen, mutta vuonna 1990 maatalouden laskennallisen markkinointivastuun arvioidaan olevan noin 340 miljoonaa markkaa. Ilman maataloustuotantoa tehokkaasti ohjaavia toimenpiteitä maatalouden vientivastuu saattaa lähivuosina jopa kaksinkertaistua.

Luonnonmukaisen viljelyn piirissä oli vuonna 1989 peltoa noin 850 hehtaaria. Luonnonmukaisesti viljeltyjen tuotteiden kysyntä ja kysynnän kasvu tarjoaisi mahdollisuuden kotimaisen tuotannon lisäämiselle. Kotimaisella tuotannolla voitaisiin ilmeisesti myös korvata näiden tuotteiden lisääntyvää tuontia.

1.2. Sopimusjärjestelmiä koskeva lainsäädäntö

Erityisesti maidon vaikean ylituotannon takia otettiin vuonna 1969 käyttöön pellonvarausjärjestelmä pellon käytön rajoittamisesta annetun lain (216/69) mukaisesti. Vuonna 1977 ryhdyttiin toteuttamaan maataloustuotannon ohjaamisesta annettuun lakiin (446/77) perustuvaa tuotannonmuutosjärjestelmää. Tämän lisäksi 1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa oli käytössä eräitä muita, valtioneuvoston päätöksiin perustuneita tuotannon tasapainottamistoimenpiteitä.

Nykyinen laki maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta (81/83) eli tuotannonohjaamislaki säädettiin vuonna 1983. Tuotannonohjaamislain nojalla tehdyt viljelijöiden ja valtion keskeiset sopimukset ovat voineet olla maataloustuotannon tai kotieläintuotannon vähentämissopimuksia, pellon kesannoismissopimuksia, tuotantosopimuksia ja tasapainottamissopimuksia. Lisäksi vuodesta 1987 alkaen on voitu tukea peltojen metsitystä.

Valtioneuvosto on vuosittain päättänyt maatalouden ylituotannon markkinoinnissa vallitseva tilanne ja muut asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen, mitä sopimuksia tuotannonohjaamislain nojalla on voitu tehdä. Valtioneuvosto on päättänyt myös korvausten ja palkkioiden määrästä ja maksuperusteiden yksityiskohdista.

Tuotannonohjaamislain mukaisten sopimusten lisäksi viljelijät voivat tehdä maataloustuotannosta luopumista koskevia sitoumuksia luopumiseläkelain (16/74) mukaisesti. Lain nojalla on elokuusta 1986 alkaen voitu maksaa valtion varoista luopumiseläkettä 55 vuotta täyttäneelle viljelijälle muun muassa silloin, kun viljelijä on antanut maatilan pelloista metsittämisen- tai viljelemättömyyssitoumuksen kuuden vuoden ajaksi.

1.3. Sopimusjärjestelmien toteutus ja saadut kokemukset

Tuotannonohjaamislain nojalla on vuosina 1983—1989 solmittu iäkkäiden viljelijöiden kanssa maataloustuotannon vähentämissopimuksia, joissa viljelijä on sitoutunut luopumaan viideksi vuodeksi kaikesta maataloustuotannosta. Maataloustuotannon vähentämissopimuksia on tehty myös kymmeneksi vuodeksi siten, että sopimusten tarkoituksena on ollut edistää metsätaloustilojen ja pienimuotoista elinkeinotoimintaa harjoittavien tilojen syntymistä.

Kotieläintuotannon vähentämissopimuksilla on vähennetty tilojen koko kotieläintuotantoa taikka erikseen maidon tai kananmunien tuotantoa. Kesannoimissopimuksilla ja peltojen metsittämisellä sekä erällä muilla vähäisemmillä toimenpiteillä on vähennetty ensisijaisesti

viljaylijäämiä. Tuotantoa on myös pyritty suuntaamaan naudanlihan, herneen, viherheinän ja rukiin tuotantosopimusten avulla tuotteisiin, joiden tuotannossa on ollut kasvunvaraa. Vastaavia toimenpiteitä on toteutettu jo ennen vuotta 1983 voimassa olleiden sopimusjärjestelmien nojalla.

Tuotannonohjaamislain mukaisia sopimuksia oli vuoden 1988 lopussa voimassa 27 300 ja niiden kohteena oleva peltoala oli 146 555 hehtaaria. Peltoa metsitettiin vuonna 1988 kaikkiaan 4 200 hehtaaria, josta metsityspalkkioon oikeuttavia metsityksiä oli 1 200 hehtaaria. Aikaisemman lainsäädännön mukaisten sopimusten piirissä oli lisäksi noin 6 500 tilaa ja 63 000 hehtaaria peltoa. Vuoden 1989 lopussa voimassa olleiden sopimusten on arvioitu vaikuttaneen tuotannon määrään vuosina 1983—1988 yhteensä seuraavasti:

	Vilja	Maito	Naudanliha	Kananmunat	Sianliha
Vastaava tuotanto milj.kg	630	185	1	11	4
Vientikustannussäästö milj.mk	1 402	881	33	90	47
Tuotannon arvo milj.mk	1 771	1 070	485	120	64

1.4. Maataloustuotantoa ohjaava muu lainsäädäntö

Kotieläinyritysten eläinmääriä on säännelty niin sanotun perustamislupajärjestelmän avulla vuodesta 1975 alkaen. Järjestelmä perustuu tällä hetkellä kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annettuun lakiin (1011/84), jonka mukaiset rajoitukset ovat voimassa vuoden 1990 loppuun saakka. Laissa säädettyä eläinmäärää suurempien kotieläinyritysten perustamiseen ja laajentamiseen tarvitaan maatalouspiirin lupa. Lupajärjestelmä ei nykyisin koske lypsy- ja emolehmiä.

Vuoden 1985 alusta voimaan tullut maidon kaksihintajärjestelmä perustuu maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annettuun lakiin (569/84) ja lakiin maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä (570/84). Järjestelmän käyttöönoton keskeisenä tavoitteena on ollut muuttaa maatalouden markkinoimisvastuu maitoylijäämien kasvun osalta tuottajakohitaiseksi määrämällä maidontuottajille tuotantokiintiöt.

Toisaalta tavoitteena on ollut maidontuotannon kasvun pysäyttämisen ja pidemmällä aikavälillä tuotannon ja kulutuksen tasapainottaminen.

Kananmunien tuotannon kiintiöjärjestelmä on ollut voimassa vuoden 1986 alusta lukien. Kiintiöjärjestelmällä tuotantoa rajoitetaan siten, että tuottaja on oikeutettu saamaan valtion varoista maksettavaa kananmunien lisähintaa enintään tuotantokiintiötään vastaavasta kananmunamäärästä. Kiintiö- ja lisähintajärjestelmä perustuu tällä hetkellä valtioneuvoston päätökseen kananmunien lisähinnasta (1034/87). Lisäksi kananmunatuotantoa on tasapainotettu kananmunien haudontojen rajoittamisesta annetulla lailla (303/77).

Suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain (1038/78) nojalla tuottajilta peritään valtiolle markkinoimismaksuja, joiden tarkoituksena on osaltaan rajoittaa kananmunien ja sianlihan ylituotantoa ja kattaa maatalouden osuutta kananmunien ja sianlihan viennistä aiheutuvis-

ta kustannuksista. Markkinoimismaksuja on kannettu vuodesta 1972 alkaen.

Maataloustuotteiden viennistä valtiolle ja maataloudelle aiheutuvien kustannusten kasvun ehkäisemiseksi ja muiden tuotannonrajoitustoimenpiteiden vaikutusten tehostamiseksi säädettiin kesäkuussa 1987 laki pellonraivausmaksusta (602/87). Lain periaatteena on, että pellon raivaaja maksaa uudesta pellosta aiheutuvat ylituotannon vientikustannukset.

2. Esityksen tavoitteet ja lain-säädännön uudistamistarpeet

Maataloustuotannon tasapainottamislain tarkoituksena on luoda nykyistä joustavampi maataloustuotannon tasapainottamisjärjestelmä. Ehdotettu laki on tämän vuoksi laadittu aikaisempaa yleisluonteisempaan muotoon siten, että valtioneuvostolle annettaisiin valtuudet päättää laissa yleisellä tasolla kuvailtujen toimenpiteiden tarkemmasta sisällöstä. Uusi laki merkitsisi muutosta nykyiseen lakiin verrattuna myös siten, että maatilahallituksen tehtävänä olisi antaa toimeenpanon edellyttämät, hallinnollista menettelyä koskevat määräykset esimerkiksi sopimusten tekemisestä, siirtämisestä ja purkamisesta sekä palkkioiden maksamisesta. Lain tasoisina säännöksinä säilytettiin kuitenkin sopimuksiin liittyviä viljelijöiden perustavanlaatuisia oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat säännökset.

Voimassaolevan tuotannonohjaamislain mukaan yhtä maatilaa kohti saadaan yleensä tehdä vain yksi tuotannonmuutos sopimus. Tämä periaate säilytettäisiin edelleen niissä sopimuksissa, jotka koskevat tilan koko maataloustuotannon vähentämistä. Jos yksittäisten tasapainottamistoimenpiteiden tavoitteet eivät ole keskenään ristiriidassa, mahdollistettaisiin myös useamman sopimuksen solmiminen koskemaan samalla tilalla harjoitettavaa maataloustuotantoa. Kuitenkaan samasta peltoalasta, kotieläinyrityksestä tai määrätyn maataloustuotteen tuotannosta ei saisi solmia kuin yhden sopimuksen tai maksaa vain yhtä palkkiota kerrallaan. Kesannoimista ja peltojen metsitystä on tarkoitus käyttää keskeisimpinä tasapainottamiskeinoina. Valtiontaloudellisesti saattaa olla perusteltua tukea myös kotieläintalouden erikoistumissuuntien ja erikoisviljelyn käynnistämistä tai laajentamista sekä siirtymistä luonnonmukaiseen viljelyyn.

Maataloustuotannon vähentämissopimukset on tarkoitettu suunnata sellaisille tiloille, joilla ei ole tilanpidon jatkajaa. Koska iäkkäiden viljelijöiden tuotannosta luopumista on voitu edistää tasapainottamistoimenpiteitä vastaavasti eläkejärjestelmillä, suunnattaisiin koko tilan maataloustuotannon vähentämissopimukset yleensä alle 55-vuotiaille viljelijöille, jotka luopuvat tuotannosta tai suuntautuvat metsätalouden tai pienimuotoisen elinkeinotoiminnan harjoittamiseen.

Kesannointijärjestelmän toteutuksessa on tarkoitus ottaa huomioon ympäristön hoito- ja suojelukysymykset. Viherkesantojen perustamista on tarkoitus edistää sen perustamiskustannuksia korvaavan, normaalia korkeamman palkkion avulla sekä ohjein ja määräyksin, jotka valmisteltaisiin vesi- ja ympäristöhallinnon ja maataloushallinnon yhteistyönä.

Ehdotettava laki sisällyttää myös luonnonmukaisen tuotannon edistämisen maataloustuotannon tasapainottamisen piiriin. Ehdotuksen mukaan viljelijä voisi tehdä sopimuksen, jossa hän sitoutuu harjoittamaan valtioneuvoston määrittämää luonnonmukaista tuotantoa. Luonnonmukaisen viljelyn lisääminen korvaisi tuontia ja se myös tasapainottaisi tuotantoa yleensä tavanomaista viljelyä alhaisemman satotasonsa vuoksi. Hallitus on Eduskunnalle antamassaan, maidon kaksihintajärjestelmän jatkamista vuonna 1990 koskevassa esityksessä lisäksi ehdottanut, että uusia maidon tuotantokiintiöitä jaettaessa luonnonmukaista tuotantoa koskevan sopimuksen tehneelle viljelijälle voitaisiin hakemuksesta vahvistaa 40 000 litran suuruinen tuotantokiintiö.

Hallitus on valtion tulo- ja menoarvioesityksessä vuodelle 1990 asettanut maataloustuotannon ohjaamisen tavoitteiksi vuonna 1990 200 000 hehtaarin kesannointisopimusalan ja 10 000 peltohehtaarin metsittämisen sekä muun muassa metsätalouteen siirtymisen edistämisen.

3. Asian valmistelu

Uutta maataloustulolakia (739/89) koskeeneen valmistelutyön yhteydessä on pääpiirteissään suunniteltu ne tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla maataloustuotantoa on tarkoitus maataloustulolain voimassaoloaikana toteuttaa. Esitys on valmisteltu näiden periaatteiden pohjalta maa- ja metsätalousministeriön ja

maatilahallituksen virkatyönä. Valmistelutyössä on kuultu maataloustuottajien, luonnonmukaisen viljelyn harjoittajien sekä vesi- ja ympäristöhallinnon edustajia.

4. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esitys ei aiheuta henkilöstön lisäyksiä tai rakenteellisia muutoksia maataloushallinnossa. Ehdotettavan lain täytäntöönpano edellyttää kuitenkin nykyistä laajempaa yhteistyötä maataloushallinnon ja vesi- ja ympäristöhallinnon välillä. Lain mukaiset tasapainottamistoimenpiteet tulevat lisäämään maatalouslautakuntien ja maataloussihteerien työtä suhteellisen vähän, koska toimenpiteiden kokonaismäärä on tarkoitus säilyttää suunnilleen aikaisemmalla tasolla.

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varataan maataloustulolain (736/89) 17 §:n mukaan valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain siirtomääräraha, joka vuosina 1990 ja 1991 on kumpanakin vuonna 550 miljoonaa markkaa ja vuosina 1992, 1993 ja 1994 kunakin vuonna 500 miljoonaa markkaa. Määrärahaan voidaan lain mukaan myöntää tulo- ja menoarviossa lisäystä, josta luetaan 50 prosenttia maataloudelle tuloksi. Määrärahasta

on maksettava aikaisemman lainsäädännön nojalla tehdyistä sopimuksista aiheutuvia korvauksia ja palkkioita loppuosan jäädessä käytettäväksi uusiin tasapainottamistoimenpiteisiin.

Hallituksen esityksessä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioksi maataloustuotannon tasapainottamismenoihin on ehdotettu 750 miljoonaa markkaa, josta 550 miljoonaa markkaa on maataloustulolain mukaista lakisääteistä määrärahaa ja 200 miljoonaa markkaa määrärahan lisäystä. Määrärahoista tulee noin 300 miljoonaa markkaa kulumaan aikaisempina vuosina solmittujen sopimusten perusteella maksettaviin korvauksiin. Vuonna 1990 voitaisiin siten tehdä sopimuksia ja suorittaa palkkioita noin 450 miljoonan markan palkkiomäärää vastavasti.

6. Muut esitykseen vaikuttavat seikat

Tämä esitys liittyy luonnonmukaista tuotantoa koskevien sopimusten osalta eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen maidon kaksihintajärjestelmää koskevan lainsäädännön ja meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain voimassaolon jatkamisesta. Hallitus on tässä yhteydessä ehdottanut uusien 40 000 litran suuristen maidon tuotantokiintiöiden vahvistamista vuonna 1990 viljelijöille, jotka ovat tehneet ehdotettavan lain mukaisen sopimuksen luonnonmukaisesta maataloustuotannosta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakien perustelut

1.1. Laki maataloustuotannon tasapainottamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Lakia sovellettaisiin vuonna 1990 maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi toteutettaviin valtion toimenpiteisiin. Lain vaikutus ulottuisi kuitenkin käytännössä vuotta pitempään ajanjak-

soon, sillä osa lain nojalla tehtävistä toimenpiteistä tulisi olemaan viljelijöiden kanssa solmittavia monivuotisia sopimuksia. Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen valtion tulo- ja menoarvioissa osoitettavista varoista eli tasapainottamisvaroista on erikseen säädetty 1.1.1990 voimaan tulevan maataloustulolain (736/89) 17 §:ssä.

Ehdotettavan lain mukaisiin toimenpiteisiin voitaisiin tasapainottamisvarojen lisäksi käyttää maataloustulolain 1 §:n 2 momentissa säädettyä muuta valtion tukea, jota mainitun

lainkohdan mukaan saadaan käyttää muun ohella myös maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen. Jotta muun valtion tuen käyttö ehdotettavan lain mukaisiin toimenpiteisiin ei olisi ristiriidassa maataloustulolain toimeenpanon kanssa, muun tuen käyttäminen uuden lain nojalla edellyttäisi, että asiasta olisi sovittu maataloustulolain mukaisesti käydyissä maataloustuloneuvotteluissa.

2 §. *Tasapainottamistoimenpiteet.* Laissa kutsuttaisiin tasapainottamistoimenpiteiksi maataloustuotannon ohjausta, jota valtio toteuttaisi maksamalla palkkioita tuotannon vähentämisestä, lopettamisesta tai kohdentamisesta. Tasapainottamispalkkio olisi tavallisimmin korvausta tuotantoa vähennettäessä tai lopetettaessa aiheutuvista tulonmenetyksistä. Tasapainottamistoimenpiteet olisivat useimmiten aikaisempaan tapaan viljelijöiden kanssa tehtäviä sopimuksia. Uutena toimenpidemuotona olisivat palkkiotyypiset toimenpiteet, joilla tuotantoa pyrittäisiin ohjaamaan maksamalla hakemuksesta palkkiota samaan tapaan kuin nykyisen maataloustulolain (629/87) mukaisen valtion tuen jaossa on menetelty. Palkkio voitaisiin tällöin sopimusmenettelyyn verrattuna maksaa viljelijälle hallinnollisesti yksinkertaisemmin viljelijän hakemuksesta tai esimerkiksi tuotteen ostaneen jalostus- tai muun yrityksen hakemuksesta viljelijälle maksettavassa tuotteen hinnassa. Palkkiotyypisillä toimenpiteillä kevennettäisiin ohjaustoimenpiteiden hallinnollista toimeenpanoa erityisesti silloin, kun toimenpiteen tarkoituksena olisi lisätä tuotantoa.

Tasapainottamispalkkioiden maksamisen lisäksi voitaisiin toteuttaa tasapainottamistoimenpiteitä siten, että osa maataloustulolain 17 §:n mukaisista tasapainottamisvaroista ohjattaisiin käytettäväksi metsänparannuslaissa säädettyssä järjestyksessä viljellyksi katsotun pellon metsityskustannuksiin. Varoja voitaisiin käyttää uusien hankkeiden ohella myös lain voimaantullessa keskeneräisenä olevien hankkeiden rahoittamiseen. Hallitus on esityksessään valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1990 ilmoittanut, että pellon metsitys on tarkoitus rahoittaa suunnittelu- ja työnjohtokustannuksia lukuun ottamatta tasapainottamisvaroin. Viljellyksi katsotun pellon metsittämisestä on tarkoitus suorittaa myös ehdotettavan lain nojalla tasapainottamispalkkioita. Palkkiosta säädetäisiin lain 14 §:ssä.

3 §. *Muut toimenpiteet.* Varsinaisten tasapainottamistoimenpiteiden lisäksi maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen osoitettavia varoja saataisiin käyttää myös toimenpiteitä koskevaan tiedottamiseen ja selvitystyöhön. Valtioneuvosto päättäisi lain 6 §:n nojalla tähän tarkoitukseen käytettävien varojen määrästä. Varojen yksityiskohtaisesta käytötarkoituksesta päättäisi maatilahallitus.

4 §. *Palkkion saajat.* Lain nojalla maksettavat tasapainottamistoimenpiteet kohdistuisivat yleensä viljelijöihin. Pykälän mukainen viljelijän määritelmä vastaa pääosin nykyisen maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun asetuksen (156/83) 1 §:n 2 momentissa (17/88) säädettyä viljelijän määritelmää. Ehdotuksen mukaan tasapainottamispalkkion saajana oleva viljelijä olisi luonnollinen henkilö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osakeyhtiö, joka maatilan omistajana tai pitkäaikaisen vuokrasopimuksen nojalla harjoittaa maataloutta. Tarkoituksena on jatkaa nykyistä käytäntöä, jonka mukaan yksityiselle viljelijälle sopimuksen perusteella maksettava korvaus on ollut korkeampi kuin oikeushenkilön samasta sopimuksesta saama korvaus. Palkkiota voitaisiin pykälän nojalla maksaa myös useille viljelijöille yhteisesti, jos kysymyksessä on esimerkiksi maatalousyhtymä, kuolinpesä tai muuten useiden viljelijöiden yhteisesti hallitsema maatila. Vuokrasopimuksen vähimmäispituudesta päättäisi maatilahallitus. Vuokrasopimuksen pituudesta pellon kesannoimissopimusten yhteydessä säädetäisiin erikseen lain 10 §:ssä.

Valtioneuvostolle ehdotetaan valtuuksia päättää tasapainottamispalkkioiden maksamisesta myös muille kuin viljelijöille, jos se on tarkoituksenmukaista tasapainottamistavoitteen saavuttamiseksi. Vastaavista valtuuksista on säädetty voimassaolevan tuotannonohjaimslain 1 §:n 2 momentissa (16/84).

Tasapainottamispalkkiota ei saisi maksaa tuotannon jo lopettaneille tai vain vähäistä tuotantoa harjoittaville viljelijöille. Valtioneuvostolle ehdotetaan nykyistä tuotannonohjaimslakia vastaavia valtuuksia asettaa tarvittaessa vähimmäismäärä viljelijän maataloustuotannosta saamille tuloille. Vähimmäistulot on tarkoitus määritellä suhteessa viljelijän hallitsemaan peltoalaan siten, että valtion tasapainottamistoimenpiteestä saama säästö olisi vähintään saman suuruinen kuin vastaavalta pelto-

alalta saadun viljamäärän laskennallisesti arvioitu vientikustannus.

5 §. Maatila. Pykälässä määriteltyä maatilän käsitettä tarvitaan sovellettaessa edellä 4 §:n kohdalla selostettua viljelijän käsitettä sekä lain 15 §:ssä säädettyä samaan maatalaan kohdistuvien useampien tasapainottamistoimenpiteiden yhteensovittamista. Maatilän käsite on valittu silmälläpitäen maatilän hoidon kannalta yhtenäistä taloudellista yksikköä.

2 luku. Toimenpiteiden ohjaus

6 §. *Toimenpiteistä päättäminen.* Ehdotetun pykälän nojalla valtioneuvostolla olisi valtuudet käytettävissä olevien varojen ja tuotantolanteen mukaan päättää kaikista tasapainottamistoimenpiteiden yksityiskohtaiseen sisältöön liittyvistä seikoista, ellei laissa joltakin osin olisi pakottavaan muotoon kirjoitettua säännöstä asiasta. Valtioneuvosto päättäisi, mitä toimenpiteitä toteutetaan ja miten käytettävissä olevat varat jaetaan eri toimenpiteiden kesken. Valtioneuvosto myös määräisi sopimusten pituuden, tasapainottamispalkkiot sekä sopimusten teon ja palkkion maksamisen edellytykset. Vaikka lain 3 luvussa onkin kuvailtu keskeisimpien tasapainottamistoimenpiteiden sisältöä, valtioneuvosto voisi esimerkiksi laissa säädettyjen palkkion saamista tai sopimuksen tekemistä koskevien edellytysten lisäksi asettaa muitakin ehtoja, joista laissa ei ole mainittu.

Tasapainottamistoimenpiteet eivät saisi alueellisesti, paikallisesti, tuotantosuunnittain tai viljelijäryhmittäin tarkasteltuina haitata maatalouden rakenteen kehittämistä. Tästä syystä valtioneuvostolle tulisi edelleen antaa jo nykyisenkin lain mukaiset valtuudet päättää, missä laajuudessa eri osissa maata tasapainottamistoimenpiteitä toteutetaan, mille tuottajaryhmille toimenpiteet kohdistetaan sekä miten tasapainottamispalkkiot tarvittaessa porrastetaan. Viljelijäryhmittäin tarkasteltuina toimenpiteet on tarkoitus kohdistaa pääasiassa alle 55-vuotiaille viljelijöille.

Jos tasapainottamistoimenpiteisiin käytettävät varat eivät riittäisi kaikkiin haettuihin sopimuksiin tai muuten palkkioiden maksamiseen, valtioneuvostolla olisi nykyistä laajemmat valtuudet määrätä palkkion saajien etusijajärjestyksestä. Etusijajärjestyksestä määrättäessä on tarkoitus asettaa pääpaino sellaisiin palkkion saajiin, joiden kohdalla saavutettava tuotan-

non tasapainottumisvaikutus on mahdollisimman suuri.

7 §. *Markkinointineuvoston lausunto.* Lain mukaisia tasapainottamistoimenpiteitä valmisteltaessa asiasta olisi nykyiseen tapaan pyydetävä maatalouden markkinointineuvoston lausunto.

8 §. *Varojen ohjaus.* Kuhunkin tasapainottamistoimenpiteeseen käytettävien varojen määrä on tarkoitus nykyisen käytännön mukaisesti päättää ennen toimenpiteiden täytäntöönpanoa. Jotta määrärahoja ei ylitettäisi, maatalouspiireille ja tarvittaessa maatalouslautakunnille voitaisiin määrätä sopimuskiintiöt. Pykälässä ehdotettava kiintiöintimenettely vastaa noudatettua käytäntöä.

Ehdotuksen mukaan varat, jotka lain 2 §:n 2 momentin nojalla käytettäisiin pellon metsityskustannusten rahoittamiseen, jaettaisiin metsälautakuntien käyttöön metsänparannustöiden työohjelman yhteydessä.

3 luku. Tasapainottamistoimenpiteiden sisältö

9 §. *Maataloustuotannon vähentäminen.* Pykälässä tarkoitettuja maataloustuotannon vähentämiseen tähtäviä sopimuksia ovat tuotannonohjaamislain voimassaollessa olleet maataloustuotannon ja kotieläintuotannon vähentämissopimukset sekä maidon ja kananmunien tuotannon kokonaan lopettamista koskevat sopimukset. Ehdotettava lainkohta on laadittu sopimusten yleiskuvauksen muotoon, jotta valtioneuvosto voisi 6 §:ssä säädettyjen valtuuksien nojalla edelleen kehittää näitä sopimustyyppisiä.

Pykälässä on edellytetty vähentämissopimukset toimeenpantaviksi siten, että sopimukset tehnyt viljelijä ei saa lisätä tasapainottamisen kannalta merkittävää maataloustuotantoa. Säännöksen nojalla on tarkoitus määrätä, missä laajuudessa viljelijä saa tuottaa maataloustuotteita kotitarvetta varten ja mitä muuta kuin sopimuksen tarkoittamaa tuotantoa viljelijä voi harjoittaa. Muun kuin sopimuksen mukaisen maataloustuotannon harjoittaminen on tarkoitus sallia sopimuksen tarkoituksen kannalta samojen periaatteiden mukaisesti kuin tuotannonohjaamislaissa on nykyisinkin menetelty.

Sopimusehdoissa tulitaisiin myös määräämään, miten luopumisen kohteena olevia pelloja olisi hoidettava ja miten niitä saataisiin

käyttää esimerkiksi nykyiseen tapaan heinän viljelyyn tai riistapeltoina. Sopimusehdot koskisivat myös maatilan tuotantorakennusten käyttöä ja vähennettävien kotieläinten myymistä teuraiksi tai maasta vietäviksi. Vastaavista sopimusehdoista on tällä hetkellä säädetty tuotannonohjaamislain 3 ja 3 a sekä 4—7 §:ssä ja lain nojalla annetun asetuksen 5 ja 7 §:ssä. Yksityiskohtaisimmat, lähinnä hallinnollisiin toimenpiteisiin liittyvät sopimusehdot on tarkoitus pykälän nojalla antaa maatilahallituksen määrättäviksi.

10 §. Pellon kesannoiminen. Pellon kesannointia on tarkoitus pellon metsitysten ohella käyttää keskeisimpänä tasapainottamistoimenpiteenä. Kesannoimissopimus olisi uuden lain mukaan yksi vähentämissopimusten muoto.

Kesannoitavan peltoalan tulisi täyttää pinta-alaltaan ja maatilan koko peltoalaan suhteutettuna valtioneuvoston määräämät vähimmäisvaatimukset. Kesannoitavan peltoalan on pitänyt pykälän mukaan olla viljeltynä sopimusta edeltävänä vuotena. Vastaavista vaatimuksista on säädetty tuotannonohjaamislain 9 §:ssä. Valtioneuvosto voisi myös määrätä, miten pitkään samaa peltoalaa saataisiin sopimuksen perusteella yhtäjaksoisesti kesannoida.

Kesannoimissopimuksia tehtäessä on tarkoitus vähentää avokesantoja tekemällä viherkesantosopimuksista ehdoiltaan edullisempia. Viherkesannon määrittely olisi pykälän mukaan valtioneuvoston tai sen valtuutuksesta maatilahallituksen harkinnassa. Tarkoituksena on selvittää viherkesannon toteuttamismahdollisuudet erityisesti niillä alueilla, joilla avokesantoa ei vesien- ja ympäristönsuojelun kannalta pidetä suotavana.

Valtioneuvosto voisi pykälän mukaan erityisistä syistä sallia kesannoimissopimuksen tarkoittaman pellon käytön sadonkorjuuseen, laiduntamiseen tai muihin näihin verrattaviin tarkoituksiin. Tällöin kysymyksen voi tulla kesantopellon käyttö muun muassa riistapeloksi ja lampaiden laiduntamiseen. Kesantopellon käytöstä saatava taloudellinen hyöty voitaisiin pykälän mukaan ottaa huomioon tasapainottamispalkkion suuruutta määrättäessä.

11 §. Maataloustuotannon kohdentaminen. Pykälän nojalla tehtävät sopimukset vastaisivat tuotannonohjaamislain mukaisia tuotantosopimuksia. Tuotantosopimuksia on viime vuosina käytetty esimerkiksi herneen ja viherjauhon raaka-aineen tuotannon lisäämiseen. Sopimusten tarkoituksena olisi edelleenkin

edistää maataloustuotannon ohjaamisen ja tasapainottamisen kannalta erityisen perusteltua tuotantoa varsinkin tuotannon aloittamisvaiheessa. Sopimusjärjestelmän avulla edistettävänä tuotannonaloina voisivat tulla kysymykseen esimerkiksi lampaankasvatus, itseuudistuva naudanlihantuotanto sekä aromi-, mauste- ja erikoiskasvien viljely.

12 §. Luonnonmukainen tuotanto. Pykälän mukaan voitaisiin tehdä sopimuksia luonnonmukaisesta maataloustuotannosta. Luonnonmukaisessa viljelyssä oleva peltoala on tällä hetkellä noin 850 hehtaaria. Tästä alasta noin puolet kuuluu maatiloihin, jotka ovat koko tuotannossaan siirtyneet luonnonmukaiseen tuotantotapaan.

Tarkoituksena on, että sopimus koskisi pääsääntöisesti koko maatilan tuotantoa ja että tuotanto muutettaisiin luonnonmukaiseksi sopimuskauden kuluessa. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä olisi tilaa varten laadittu viljelysuunnitelma. Tukea maksettaisiin luonnonmukaisesti viljeltyltä alalta kolmen vuoden ajan. Viljelijän tulee sopimuksessa sitoutua jatkaamaan luonnonmukaista viljelyä kolme vuotta tuen maksamisen päätyttyä. Viljelijän olisi lain mukaan noudatettava maatilahallituksen vahvistamia luonnonmukaisen tuotannon ehtoja. Ehdot on tarkoitus valmistella yhteistyössä luonnonmukaista tuotantoa edustavien järjestöjen kanssa. Sopimusten noudattamisen valvonnasta säädetäisiin lain 27 §:ssä.

Tarkoituksena on, että tasapainottamispalkio olisi luonnonmukaista viljelyä koskevista sopimuksista koko maassa samansuuruinen ja vastaisi viherkesannosta Etelä-Suomessa maksettavaa kesannoimispalkkiota.

Hallitus on eduskunnan käsiteltävänä olevassa, maidon kaksihintajärjestelmää koskevan lainsäädännön jatkamista vuonna 1990 koskevassa esityksessään ehdottanut maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain (570/84) 12 §:n 3 momentissa säädettyä uusien tuotantokiintiöiden vahvistamisesta luonnonmukaista tuotantoa koskevan sopimuksen tehneille viljelijöille. Ehdotuksen mukaan sopimuksen tehneelle viljelijälle, joka ryhtyy toimittamaan maitoa meijeriin, voitaisiin hakemuksesta vahvistaa 40 000 litran suuruinen maidon tuotantokiintiö.

13 §. Muut tasapainottamistoimenpiteet. Pykälän nojalla voitaisiin maksaa tasapainottamispalkkiota muustakin kuin lain 9—12 §:ssä kuvatuista tasapainottamistoimenpiteistä. Py-

kälän tarkoittamia toimenpiteitä olisivat lähinnä kertaluonteiset, palkkiotyypiset toimenpiteet, joiden avulla pyrittäisiin tasapainottamaan tuotannon lyhytaikaisia heilahduksia. Muina toimenpiteinä on tarkoitus maksaa metsityspalkkiota, josta säädetään 14 §:ssä.

14 §. Pellon metsittäminen. Lain nojalla on tarkoitus suorittaa tasapainottamispalkkiota viljellyksi katsotun pellon metsittämisestä. Palkkion suorittamisen perusteet ja palkkion suorittamismenettely on tarkoitus säilyttää pääasiassa entisellään. Palkkion saamisen edellytyksenä olisi, että metsittäminen ei olennaisesti haittaa paikkakunnan maatilojen kehittämistä ja että hanke toteutetaan metsänparanustlain nojalla rahoitettavana hankkeena.

15 §. Toimenpiteiden yhteensovittaminen. Voimassaolevan tuotannonohjaamislain mukaisia sopimuksia on voitu samanaikaisesti tehdä yleensä vain yksi maatilaa kohden. Tämä periaate olisi myös pääsääntönä uutta lakia sovellettaessa. Pykälässä ehdotetaan kuitenkin valtioneuvostolle nykyistä suurempia valtuuksia poiketa tästä yhden toimenpiteen periaatteesta. Useiden sopimusten voimassaolo on tarkoitus sallia tapauksissa, joissa sopimusten tarkoitus ei ole keskenään ristiriidassa. Tarkoituksena on kuitenkin noudattaa yhden sopimuksen periaatetta aina silloin, jos samanaikaiset sopimukset vaikeuttaisivat sopimusten noudattamisen valvontaa tai lisäisivät väärinkäytösten mahdollisuuksia. Samanaikaisten sopimusten kohteena ei myöskään saisi pykälän mukaan olla sama peltoalue tai muuten sama tuotanto. Poikkeuksena tästä olisi pykälässä erikseen säädetty mahdollisuus suorittaa nykyiseen tapaan tasapainottamispalkkiota pellon metsittämisestä silloinkin, kun peltoa koskee maataloustuotannon vähentämissopimus tai vastaava ehdotettavan lain 9 §:n mukainen vähentämissopimus.

16 §. Asuminen. Pykälässä ehdotetaan luonnonmukaista viljelyä ja muuta maataloustuotannon vähentämistä kuin pellon kesannointia koskevien sopimusten ehdoksi, että viljelijän tulee asua sopimuksen tarkoittamalla maatilalla tai sen läheisyydessä. Valtioneuvosto voisi erityisestä syystä päättää, että asumisvaatimusta ei jonkin mainitun sopimustyyppin kohdalla sovelleta. Voimassa olevan tuotannonohjaamislain mukaan asumisvaatimus koskee useampia sopimustyyppisiä kuin edellä on ehdotettu.

Ehdotuksen mukainen asumisvaatimuksen sisältö vastaa tuotannonohjaamislain 21 §:n (1335/87) ja lain nojalla annetun asetuksen 11 a §:n (17/88) säännöksiä. Asumisvaatimuksen tarkoituksena on estää maataloustuotannon tasapainottamistoimien haittavaikutukset maaseudun pysyvän asutuksen ja maaseutukylien toimivuuden kannalta. Maatalouspiirillä olisi nykyiseen tapaan oikeus kohtuussyistä myöntää poikkeus asumisvaatimuksesta. Poikkeukset on tarkoitettu mahdollisiksi lähinnä nykyistä maataloustuotannon vähentämissopimusta vastaavan, pitkäaikaisen vähentämissopimuksen tehneille viljelijöille.

4 luku. Sopimuksia koskevia säännöksiä

17 §. Sopimusten tekeminen. Ehdotettavan lain mukaiset sopimukset tekisi valtion puolesta maatilahallitus, maatalouspiiri tai kunnan maatalouslautakunta sen mukaan kuin valtioneuvosto asiasta määräisi. Tarkoituksena on, että maatalouslautakunta useimmiten toimisi sopimuksen tekijänä. Maatalouspiiri tai maatilahallitus voisivat kuitenkin tehdä sopimukset tapauksissa, joissa sopimuksia tehdään harvojen sopimuspuolten kanssa alueellisesti tai muuten keskittyneestä tuotannosta tai joissa tähän menettelyyn on muita, esimerkiksi hallinnollisia perusteita.

Sopimus tehtäisiin viljelijän hakemuksesta. Jotta sopimukset voitaisiin hallinnollisen menettelyn kannalta tehdä joustavasti, ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi tarvittaessa siirtää hakuajasta päättämisen ja menettelymääräyksen maatilahallituksen tehtäväksi.

18 §. Sopimuksesta luopuminen. Viljelijällä olisi sopimuksen kestäessä oikeus luopua sopimuksesta haluamanaan ajankohtana, jos sopimus olisi vähintään kaksivuotinen. Ehdotettava säännös vastaa tuotannonohjaamislain 26 §:n 1 momentissa (16/84) säädettyä luopumisoikeutta. Luopumisen vaikutuksesta tasapainottamispalkkioon säädetäisiin erikseen lain 25 §:ssä.

19 §. Sopimuksen purkamisen. Ehdotuksen mukaan sopimus olisi valtion puolelta yleensä purettava, jos maatilalan omistaja tai haltija vaihtuu tai jos maatilalan peltoala sopimuksen teon jälkeen vähenee. Sopimuksen siirtämisestä maatilalan uudelle omistajalle tai haltijalle säädetäisiin lain 20 §:ssä. Pellon vähentyminen ei ehdotuksen mukaan johtaisi sopimuksen pur-

kamiseen, jos pellon luovutus olisi merkitykseltään vähäistä tai jos sitä luovutettaisiin muihin kuin maa- ja metsätaloudellisiin tarkoituksiin. Maatilalle olisi kuitenkin aina jätävä valtioneuvoston eri sopimuksia varten määräämä vähimmäismäärä peltoa.

Edellä selostettuja purkamisperusteita ei sovellettaisi sopimuksiin, jotka koskevat kotieläintuotannon tai sen yhden tuotannonhaaran lopettamista kokonaan. Tällainen sopimus olisi yleensä purettava viljelijän kuoleman johdosta. Sopimus voitaisiin valtion puolelta purkaa myös silloin, jos sopimuksen ehtoja ei noudateta tai jos viljelijä on sopimusta tehtäessä antanut olennaisessa määrin vääriä tietoja. Sopimuksen purkamisen ja peltoalan vähentymisen vaikutuksesta tasapainottamispalkkioon säädettäisiin lain 25 §:ssä.

20 §. *Sopimuksen siirtäminen.* Sopimus voitaisiin hakemuksen perusteella siirtää maatilaa uudelle omistajalle tai haltijalle, jos omistustai hallintasuhteiden muutos on johtunut kuolemantapauksesta tai sukulaisten välisestä luovutustoimesta. Kotieläintuotannon kokonaan lopettamista koskevat sopimukset eivät kuitenkaan olisi siirtokelpoisia. Siirtämismahdollisuus vastaisi tuotannonohjaamislain 26 §:n 2 momentin (1084/85) ja lain nojalla annetun asetuksen 11 §:n säännöksiä.

21 §. *Tuotannon uudelleen aloittaminen.* Pykälässä säädettäisiin yleissäännöstä, jonka mukaan viljelijän katsotaan lopettaneen sopimuksen tarkoittaman maataloustuotannon. Viljelijällä olisi yleensä sopimuksen päätyttyä kaksi vuotta aikaa aloittaa tuotanto uudelleen. Poikkeuksena tästä olisivat kymmenvuotiset maataloustuotannon vähentämissopimukset ja kotieläintuotannon kokonaan lopettamista koskevat sopimukset. Pykälä vastaa tuotannonohjaamislain 6 §:n 4 momentin (1335/87) ja 24 §:n (1335/87) säännöksiä.

22 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Viljelijän olisi ilmoitettava viranomaisille maatilaa omistuksen ja hallintasuhteiden muuttumisesta ja tilalta pois muuttamisestaan. Ilmoitusmenettelystä määräisi pykälän mukaan maatilahallitus.

5 luku. Tasapainottamispalkkion maksaminen

23 §. *Maksamisen menettely, ja 24 §. Maksamisen keskeyttäminen.* Muutoin kuin valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella maksettava tasapainottamispalkkio suoritettaisiin ha-

kemuksesta. Valtioneuvosto tai sen määräyksestä maatilahallitus päättäisi hakuajasta ja hakumenettelystä. Maatilahallitus antaisi pykälän nojalla määräykset sekä sopimusten perusteella että hakemusmenettelyn jälkeen suoritettavien palkkioiden maksamenettelystä.

Metsityspalkkion maksamisessa on tarkoitus noudattaa edelleenkin menettelyä, josta on nykyisin säädetty maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun asetuksen 9 a §:ssä (14/87).

25 §. *Sopimussuhteen muutoksen vaikutus.* Pykälässä säädettäisiin sopimuksesta luopumisen ja sopimuksen purkamisen vaikutuksesta sopimuksen perusteella suoritettavaan tasapainottamispalkkioon.

26 §. *Takaisinperintä.* Sopimuksen perusteella maksettu tasapainottamispalkkio voitaisiin periä korkoineen takaisin viljelijän vilpillisen menettelyn tai sopimusrikkomuksen perusteella sekä silloin, kun sopimus on rikkomuksen vuoksi purettu että silloin, kun rikkomus ei ole johtanut purkamiseen. Takaisinperinnän peruste olisi sama kuin tuotannonohjaamislain 27 §:ssä on säädetty. Takaisin perittävälle määrälle suoritettavan koron ja perimisjärjestyksen suhteen noudatettaisiin maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annettua lakia (88/71). Palkkiotyypisestä tasapainottamistoimenpiteestä maksetun palkkion takaisinperinnässä noudatettaisiin kokonaisuudessaan mainitun jako- ja valvontalain säännöksiä. Palkkio voidaan mainitun lain mukaan periä takaisin sekä palkkion saajan moitittavan menettelyn perusteella että myös silloin, kun palkkiota muuten on perusteettomasti suoritettu liikaa.

6 luku. Erinäiset säännökset

27 §. *Valvonta.* Lain säännösten ja sopimusehtojen noudattamisen valvonnassa olisi pykälän mukaan noudatettava maatilahallituksen asiasta antamia määräyksiä. Luonnonmukaista maataloustuotantoa koskevien sopimusten valvonta ehdotetaan järjestettäväksi siten, että viranomaisten suorittaman valvonnan lisäksi valvontatehtävissä käytettäisiin apuna maatalouden ja luonnonmukaisen tuotannon neuvontaa harjoittavia järjestöjä. Sopimusten tekemisen yhdeksi edellytykseksi on tarkoitus määrätä, että sopimuksen tekevä viljelijä liittyy Suomen luonnonmukaisen viljelyn yhdistysten

liiton järjestämään viljelytarkkailuun. Neuvontajärjestöille voitaisiin suorittaa valvontatehtävistä korvausta tulo- ja menoarvion rajoissa.

Metsälautakuntien olisi ehdotuksen mukaan valvottava tasapainottamispalkkioon oikeuttavien pellon metsitysten toimeenpanoa. Tarkoituksena on, että metsityspalkkioihin liittyvässä valvonnassa metsälautakuntien olisi nykyiseen tapaan todettava, onko taimikon hoito asianmukaisesti suoritettu.

28 §. Muutoksenhaku. Maatalouslautakunnan ja maatalouspiirin päätöksiin saataisiin ehdotuksen mukaan hakea muutosta maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain mukaisesti. Lautakunnan päätöksestä valitettaisiin maatalouspiiriin ja piirin päätöksestä edelleen maatilahallitukseen. Maatilahallituksen päätökseen ei enää saada mainitun jako- ja valvontalain nojalla hakea muutosta valittamalla. Koska ehdotettavan lain mukaan myös maatilahallitus voisi toimia valtion puolesta sopimuksen tekemänä viranomaisena, maatilahallituksen ensimmäisenä asteena käsittelemässä asiassa saataisiin pykälän mukaan kuitenkin maatilahallituksen päätökseen hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

29 §. Asetuksen antaminen, ja 30 §. Voimaantulo. Pykälissä säädettäisiin lain nojalla tarvittaessa annettavasta asetuksesta ja lain voimaantulosta. Lakia laadittaessa on ollut tarkoituksena, että lain nojalla annettaisiin tarkemmat säännökset lähinnä vain valtioneuvoston ja maatilahallituksen päätöksillä.

1.2. Laki kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

13 §. Pykälän 3 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain edellyttämät muutokset. Pykälässä on tällä hetkellä säädetty viljelijän oikeudesta harjoittaa kotieläintuotannon ohjaamislaissa tarkoitettua kanatalousyrittystä silloin, kun hän on voimassaolevan tuotannonohjaamislain mukaisessa sopimuksessa sitoutunut lopettamaan kananmunien tuotannon kokonaan. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen säännökset koskisivat myös ehdotettavan tasapainottamislain nojalla tehtäviä sopimuksia kotieläintuotannon kokonaan lopettamisesta.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan saatettaviksi voimaan vuoden 1990 alusta lukien, jotta tulevana vuonna maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi suoritettavat toimenpiteet ehditaisiin panna täytäntöön vuoden aikana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiesitykset:

1.

Laki**maataloustuotannon tasapainottamisesta**

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tämän lain nojalla saadaan vuonna 1990 toteuttaa maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi tarvittavia toimenpiteitä maataloustulolain (736/89) 17 §:ssä tarkoitettujen määrärahojen puitteissa.

Tämän lain mukaisiin toimenpiteisiin saadaan lisäksi käyttää maataloustulolain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun muuhun tukeen valtion tulo- ja menoarviossa osoitettuja määrärahoja sen mukaan kuin maataloustuloneuvotte- luissa on sovittu.

2 §

Tasapainottamistoimenpiteet

Valtion varoista voidaan maksaa tasapainot- tamispalkkiota maataloustuotteiden tuotannon vähentämisestä, lopettamisesta tai kohdentami- sesta tässä laissa säädetyllä tavalla. Tasapai- nottamispalkkiota voidaan maksaa joko val- tion kanssa tehdyn sopimuksen tai palkkioon muutoin oikeuttavan menettelyn perusteella.

Tasapainottamistoimenpiteitä voidaan to- teuttaa myös siten, että 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja varoja käytetään tasapainottamis- palkkioiden maksamisen ohella viljellyksi kat- sottujen peltojen metsittämisestä aiheutuviin metsänparannuslain (140/87) 9 §:n mukaisiin kustannuksiin metsänparannuslaissa säädetyssä järjestyksessä.

3 §

Muut toimenpiteet

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja va- roja saadaan käyttää maatilahallituksen tar- kemmin määräämällä tavalla tasapainottamis- toimenpiteiden tiedottamiseen sekä näiden toi-

menpiteiden tarpeellisuutta ja vaikutusta kos- keviin selvityksiin.

4 §

Palkkion saajat

Tasapainottamispalkkiota saadaan maksaa viljelijälle. Viljelijällä tarkoitetaan tässä laissa luonnollista henkilöä, avointa yhtiötä, kom- mandiittiyhtiötä tai osakeyhtiötä, joka maati- lan omistajana tai pitkäaikaisen vuokrasopi- muksen nojalla harjoittaa maataloutta. Maati- lahallitus päättää vuokrasopimuksen vähim- mäispituudesta.

Valtioneuvosto voi edellä 1 momentissa sää- detyn estämättä päättää tasapainottamispalk- kion maksamisesta myös muulle palkkion saa- jalle kuin viljelijälle, jos se on tarkoituksenmu- kaista tasapainottamistavoitteen saavuttami- seksi. Palkkion saajan oikeuksista ja velvolli- suuksista on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä jäljempänä tässä laissa säädetään viljeli- jästä.

Tasapainottamispalkkiota ei saada maata- loustuotannon vähentämisen tai lopettamisen perusteella maksaa, jos palkkioon oikeuttavan ajanjakson alkaessa viljelijä on jo luopunut maatalouden harjoittamisesta luopumiselä- kelain (16/74) mukaisesti, tai jos maatilalla harjoitettu maataloustuotanto on muuten ollut niin vähäistä tai sen laatuista, että tuotannon vähentämisellä tai lopettamisella ei olisi olen- naista vaikutusta maataloustuotannon tasapai- nottamisen kannalta.

Valtioneuvosto voi asettaa tasapainottamis- palkkion saamisen edellytykseksi, että viljelijän maataloudesta saamat tulot ovat vähintään määrätyn suuruiset.

5 §

Maatila

Maatilalla tarkoitetaan tässä laissa yhden tai useamman tilan, tilanosan tai alueen muodos-

tamaa maatilataloudellista kokonaisuutta, jota hoidetaan samasta talouskeskuksesta käsin.

2 luku

Toimenpiteiden ohjaus

6 §

Toimenpiteistä päättäminen

Valtioneuvosto voi päättää tämän lain nojalla

1) toteutettavista toimenpiteistä ja niiden kestoajoista sekä eri toimenpiteisiin käytettävien varojen määrästä,

2) sopimusten tekemisen edellytyksistä ja sopimusehdoista,

3) tasapainottamispalkkioiden määristä, perusteista ja maksamisen edellytyksistä sekä aikaisempina vuosina tehtyjen, useamman kuin yhden vuoden voimassa olevien sopimusten nojalla maksettavien tasapainottamispalkkioiden mahdollisesta korottamisesta,

4) tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamisesta vain määrättyssä osassa maata, vain määrättyihin tasapainottamispalkkion saajien ryhmiin kohdistettuina taikka palkkion suuruuden suhteen erilaisina maan eri osien tai palkkion saajien eri ryhmien mukaan, ja

5) tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamisesta määrätyn etusijajärjestyksen mukaisesti, jos tasapainottamispalkkioita ei voida käytettävissä olevien varojen vähäisyyden vuoksi maksaa kaikille palkkion saamiseen halukkaiksi ilmoittautuneille.

Valtioneuvoston tulee edellä 1 momentissa tarkoitettuja päätöksiä tehdessään ottaa huomioon toimenpiteisiin käytettävissä olevat varat, maatalouden ylituotannon markkinoinnissa vallitseva tilanne ja muut maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen vaikuttavat seikat.

7 §

Markkinointineuvoston lausunto

Maa- ja metsätalousministeriön on ennen 6 §:ssä tarkoitettujen valtioneuvoston päätösten tekemistä pyydettävä asiasta maataloustulolain 21 §:ssä säädetyn maatalouden markkinointineuvoston lausunto.

8 §

Varojen ohjaus

Valtioneuvosto tai sen valtuuttamana maatilahallitus jakaa tasapainottamispalkkioihin käytettävissä olevat varat maatalouspiirien kesken. Valtioneuvosto voi tarvittaessa määrätä ne perusteet, joiden mukaan maatilahallitus suorittaa varojen jaon.

Maatilahallitus voi tarvittaessa määräämillään perusteilla valtuuttaa maatalouspiirit jakamaan niiden toimialueita varten tasapainottamispalkkioihin osoitetut varat kuntien kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö jakaa 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua pellonmetsityskustannuksiin osoitetut varat metsälautakuntien kesken vahvistaessaan metsänparannustöiden työohjelman.

3 luku

Tasapainottamistoimenpiteiden sisältö

9 §

Maataloustuotannon vähentäminen

Maataloustuotannon vähentämisestä voidaan tehdä viljelijän kanssa sopimus, jossa viljelijä määräajaksi tai pysyvästi sitoutuu kokonaan tai osittain luopumaan maatilallaan harjoitettavasta peltokasvien viljelystä tai lypsykarja-, nautakarja-, sikatalous- tai siipikarjatalousyrityksestä. Tuotannon vähentäminen tai lopettaminen voi koskea kaikkea tilalla harjoitettua tuotantoa, yhtä tai useampaa tuotannonhaaraa taikka yhden tuotannonhaaran jotakin tuotetta.

Sopimuksen mukainen tuotannon vähentäminen tai lopettaminen on määrättävä toimeenpantavaksi siten, että tuotannosta luopuva viljelijä ei saa sopimuksen voimassaoloaikana vastoin sopimuksen tarkoitusta aloittaa tai laajentaa muuta 1 momentissa tarkoitettua maataloustuotantoa eikä muutakaan maataloustuotannon tasapainottamisen kannalta merkityksellistä tuotantoa sopimuksen tarkoitamalla maatilalla ja että viljelijä ei saa laajentaa luopumisen kohteena olevaa tuotantoa vastaavasti muilla maataloilla. Viljelijällä on kuitenkin oikeus tuotannosta luopumisen aikana harjoittaa maataloustuotantoa kotitarvetta varten. Valtioneuvoston tai sen valtuuttamana maatilahallituksen tulee antaa tarkemmat mää-

räykset tässä momentissa tarkoitetuista sopimusehdoista.

10 §

Pellon kesannoiminen

Kun maataloustuotannon vähentämisestä 9 §:ssä säädetyllä tavalla tehtävä sopimus koskee ainoastaan luopumista peltokasvien viljelystä hoitamalla peltoa kesantona, sopimuksen kohteena olevan peltoalan tulee täyttää pinta-alaltaan ja suhteessa maatilan koko peltoalaan valtioneuvoston määräämät vähimmäisvaatimukset.

Viljelijä voi tehdä kesannoimissopimuksen sellaisesta omistamastaan maatilan peltoalasta tai sen osasta, jota hän tai aikaisempi omistaja on viljellyt tai valtion kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella hoitanut kesantona sopimuksen tekemistä edeltäneenä vuotena. Sen estämättä, mitä edellä tässä momentissa on säädetty ja mitä 4 §:n 2 momentin nojalla on vuokrasopimuksen pitkäaikaisuudesta määrätty, viljelijä voi tehdä kesannoimissopimuksen myös peltoalasta, jota hän hallitsee koko sopimuskauden kestävän, vähintään kahdeksi vuodeksi tehdyn kirjallisen vuokrasopimuksen perusteella ja jota on viljelty tai valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella hoidettu kesantona sopimuksen tekemistä edeltäneenä vuotena.

Sen lisäksi, mitä edellä 1 ja 2 momentissa on säädetty sopimuksen tekemisen edellytyksistä, kesannoimissopimus saadaan tehdä vain sellaisesta peltoalueesta, jota on ennen sopimuksen tekemistä yhden tai useamman valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella yhdenjaksoisesti hoidettu kesantona enintään valtioneuvoston määräämän ajan.

Tasapainottamispalkkiota saadaan määrätä suoritettavaksi korotettuna sillä perusteella, että kesantoa hoidetaan viherkesantona. Valtioneuvosto tai sen valtuuttamana maatilahallitus antaa määräykset siitä, millainen kesanto voidaan hyväksyä viherkesannoksi.

Kesannoimissopimuksen alaista peltoa ei saa käyttää sadonkorjuuseen, laiduntamiseen tai muihin näihin verrattaviin tarkoituksiin, ellei valtioneuvosto erityisistä syistä toisin päättä. Pellon käyttö mainittuihin tarkoituksiin voidaan ottaa huomioon tasapainottamispalkkion suuruutta määrättäessä.

Valtioneuvosto voi valtuuttaa maatilahalli-

tuksen antamaan tarvittavat määräykset kesannon hoidosta.

11 §

Maataloustuotannon kohdentaminen

Maataloustuotannon kohdentamisesta voidaan tehdä viljelijän kanssa sopimus, jossa viljelijä sitoutuu määräajan harjoittamaan sopimuksessa määriteltyä maataloustuotantoa. Sopimuksen tulee koskea maataloustuotantoa, jonka edistäminen on maataloustuotannon ohjaamisen ja tasapainottamisen kannalta erityisen perusteltua.

12 §

Luonnonmukainen tuotanto

Sopimus voidaan tehdä myös luonnonmukaisen maataloustuotannon edistämiseksi siten, että viljelijä sitoutuu sopimuskauden aikana valtioneuvoston tarkemmin määräämällä tavalla harjoittamaan luonnonmukaista tuotantoa. Viljelijän tulee sitoutua noudattamaan maatilahallituksen vahvistamia luonnonmukaisen maataloustuotannon ehtoja.

13 §

Muut tasapainottamistoimenpiteet

Tasapainottamispalkkiota voidaan maksaa edellä 9 ja 11 §:ssä säädetyn lisäksi myös muusta maataloustuotteiden tuotannon vähentämisestä tai kohdentamisesta, joka tarkoituksenmukaisella tavalla edistää maataloustuotannon ohjaamista ja tasapainottamista.

14 §

Pellon metsittäminen

Milloin 13 §:ssä tarkoitettu tasapainottamistoimenpide koskee viljellyksi katsotun pellon metsittämistä, tasapainottamispalkkion maksamisen edellytyksenä on, että kysymyksessä olevan peltoalueen metsittäminen ei olennaisesti haittaa paikkakunnan mautilojen kehittämistä ja että hanke toteutetaan metsänparannuslain (140/87) mukaisesti rahoitettavana hankkeena. Metsittäminen on toimeenpantava metsänparannuslain mukaisessa järjestyksessä. Tasapainottamispalkkion suorittamisesta on kuitenkin voimassa, mitä tässä laissa on säädetty ja sen nojalla määrätty.

15 §

Toimenpiteiden yhteensovittaminen

Ellei valtioneuvosto toisin määrää, viljelijälle ei saada maksaa tämän lain mukaista tasapainottamispalkkiota, jos hänellä on sopimuksen voimassaoloaikana tai muutoin palkkioon oikeuttavana ajanjaksona oikeus saada samaan maatalaan kohdistuvaa muuta tämän lain mukaista tasapainottamispalkkiota taikka jos tilalla on voimassa maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) tai maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukainen sopimus tai sitoumus. Tasapainottamistoimenpiteen kohteena olevan peltoalueen, kotieläinyrityksen tai määrätyn maataloustuotteen tuotannon perusteella saadaan kuitenkin maksaa kultakin ajanjaksolta tai kustakin tuotantoerästä vain yhtä tasapainottamispalkkiota kerrallaan.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä pelon metsittämisestä saadaan maksaa 14 §:n nojalla tasapainottamispalkkiota silloinkin, kun metsitettävä peltoalue on palkkioon oikeuttavana ajanjaksona tämän lain 9 §:ssä tarkoitetun vähentämissopimuksen tai maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisen maataloustuotannon vähentämissopimuksen alainen. Metsitettävää peltoaluetta pidetään tällöin 14 §:ssä tarkoitettuna viljellyksi katsottuna peltona.

Tasapainottamispalkkio voidaan määrätä maksettavaksi alennettuna, jos palkkion saajalla on palkkioon oikeuttavana ajanjaksona oikeus saada muuta tämän lain mukaista tasapainottamispalkkiota tai edellä 1 momentissa tarkoitetun aikaisemman lainsäädännön mukaista korvausta tai palkkiota.

16 §

Asuminen

Ellei valtioneuvosto erityisestä syystä toisin määrää, tasapainottamispalkkion maksamisen edellytyksenä on, että luonnonmukaista maataloustuotantoa tai muuta maataloustuotannon vähentämistä kuin pellon kesannoimista koskevan sopimuksen tarkoittamalla maatilalla tai sen läheisyydessä maatilalan hoidon kannalta tarkoituksenmukaisella etäisyydellä asuu vakituisesti

1) sopimuksen tehnyt luonnollinen henkilö tai hänen puolisonsa,

2) joku sopimuksen yhteisesti tehneistä luonnollisista henkilöistä tai heidän puolisoistaan, taikka

3) joku sopimuksen tehneen oikeushenkilön osakkaana olevista luonnollisista henkilöistä tai heidän puolisoistaan.

Henkilön katsotaan 1 momentissa tarkoitetulla tavalla vakituisesti asuvan maatilalla tai sen läheisyydessä, jos hänen poissaolonsa asuinpaikasta johtuu sairaudesta, maatalousammattin opiskelusta, asevelvollisuuden tai vapusrangaistuksen suorittamisesta taikka muusta näihin rinnastettavasta syystä. Jos poissaolo kestää yli kuusi kuukautta, asumisvaatimuksen ei kuitenkaan katsota asevelvollisuusaikaa lukuun ottamatta täyttyvän, ellei joku yrityksen hoitoon osallistuva viljelijän tai osakkaan perheenjäsen asu maatilalla.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa on säädetty, asumisvaatimuksen katsotaan täyttyvän silloin, jos henkilön poissaolo tilalta johtuu tilan asuinrakennuksen vahingoittumisesta asuinkelvottomaksi tulipalon, tulvan tai muun näihin rinnastettavan syyn perusteella. Asumisvaatimus katsotaan kuitenkin näissä tapauksissa täytetyksi vain sen ajan, jonka asuinrakennuksen korjaaminen tai rakentaminen kohtuudella arvioituna kestää.

Maatalouspiirillä on oikeus kohtuussyistä yksittäistapauksessa myöntää poikkeus asumisvaatimuksesta.

4 luku

Sopimuksia koskevia säännöksiä

17 §

Sopimusten tekeminen

Tämän lain mukaiset sopimukset tekee valtion puolesta maatilahallitus, maatalouspiiri tai kunnan maatalouslautakunta sen mukaan kuin valtioneuvosto asiasta määrää.

Sopimus tehdään viljelijän hakemuksesta. Valtioneuvosto tai sen valtuuttamana maatilahallitus päättää hakuajasta, hakumenettelystä, sopimuksen tekoajasta ja sopimusta tehtäessä noudatettavasta menettelystä sekä sopimuksen voimaantuloajankohdasta. Maatilahallituksen päätös hakuajasta on julkaistava Virallisessa lehdessä.

18 §

Sopimuksesta luopuminen

Viljelijällä on oikeus ennen sopimuskauden päättymistä luopua vähintään kahden vuoden ajaksi tekemästään sopimuksesta ilmoittamansa kuukauden alusta lukien. Luopumista koskeva ilmoitus on tehtävä viranomaiselle, joka on valtion puolesta tehnyt sopimuksen. Maatilahallitus antaa tarkemmat määräykset sopimuksesta luovuttaessa noudatettavasta menettelystä.

19 §

Sopimuksen purkaminen

Sopimus on valtion puolelta purettava, jos maatilalla tai siihen kuuluvan pellon tai pellon osan omistus- tai hallintaoikeus siirtyy toiselle eikä kysymys ole merkitykseltään vähäisestä taikka muihin kuin maa- ja metsätaloudellisiin tarkoituksiin tapahtuvasta pellon luovutuksesta. Tilalle on kuitenkin aina jätävä valtioneuvoston määräämä vähimmäismäärä peltoa.

Edellä 1 momentissa säädettyä purkamispe- rustetta ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun 9 §:ssä tarkoitettu sopimus maataloustuotannon vähentämisestä koskee ainoastaan kotieläintuotannon tai sen yhden tuotannonhaaran lopettamista kokonaan. Ellei valtioneuvosto toisin määrää, tässä momentissa tarkoitettu sopimus on valtion puolelta purettava, jos sopimuksen tehnyt viljelijä on kuollut. Jos sopimuksen ovat tehneet puoliset tai muutoin useampi kuin yksi henkilö, sopimus jää muiden osalta voimaan.

Sopimus voidaan valtion puolelta purkaa, jos sopimuksen tehnyt viljelijä on salannut sopimuksen tekemiseen olennaisesti vaikuttavia seikkoja tai antanut niistä olennaisessa kohdassa erheellisen tiedon tai jos hän tai maatilallaan omistaja ei noudata sopimuksen ehtoja.

Maatilahallitus antaa määräykset sopimusta purettaessa noudatettavasta menettelystä.

20 §

Sopimuksen siirtäminen

Sopimus voidaan hakemuksesta siirtää maatilallaan uudelle omistajalle tai haltijalle, jos maatilallaan omistus- tai hallintasuhteet muuttuvat viljelijän tai hänen aviopuolisonsa kuoleman johdosta tai jos maatila luovutetaan

1) viljelijän puolisolalle,
2) henkilölle, joka perintökaaren (40/65) 2 luvun mukaan voisi periä viljelijän tai hänen puolisonsa,

3) viljelijän ottolapselle tai kasvattilapselle taikka tällaisen henkilön puolisolalle, tai

4) maatilallaan toiselle osakkaalle.

Mitä edellä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin sopimuksiin kotieläintuotannon pysyvää lopettamisesta.

Maatilahallitus antaa määräykset sopimusta siirrettäessä noudatettavasta menettelystä.

21 §

Tuotannon uudelleen aloittaminen

Muuta lainsäädäntöä sovellettaessa katsaan, ellei erikseen ole toisin säädetty, että maataloustuotannon vähentämistä tai lopettamista koskevan sopimuksen tehnyt viljelijä ei ole lopettanut sopimuksessa tarkoitettua maataloustuotantoa, jos hän aloittaa maataloustuotannon uudestaan kahden vuoden kuluessa sopimuksen päättymisestä. Jos tässä momentissa tarkoitettu sopimus on tehty vähintään kymmenen vuotta kestäväksi sopimuskaudeksi, viljelijän katsotaan kuitenkin lopettaneen sopimuksen tarkoittaman maataloustuotannon, kun sopimus on ollut voimassa yli viisi vuotta.

Poiketen siitä, mitä edellä 1 momentissa on säädetty, katsotaan viljelijän, joka on pysyvästi sitoutunut lopettamaan kokonaan maidontuotannon tai kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain (1011/84) mukaisen kotieläintuotannon, lopettaneen kyseisen tuotannon heti kun hän on antanut lopettamista koskevan sitoumuksen. Sitoumuksen vaikutuksista tuottajalle vahvistettuun maidon tuotantokiintiöön on voimassa, mitä maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain (570/84) 21 §:n 2 momentissa (/) on säädetty sekä viljelijän oikeudesta harjoittaa kotieläinyritystä, mitä kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain 13 §:n 3 ja 4 momentissa (/) on säädetty.

22 §

Ilmoitusvelvollisuus

Sopimuksen tehneen viljelijän tai hänen oikeudenomistajien on ilmoitettava sopimuksen kohteena olevan maatilallaan omistus-, vuokra- tai hallintasuhteissa tapahtuneista

muutoksista sekä 16 §:ssä tarkoitetun henkilön muuttamisesta pois maatilalta sopimuksen valtion puolelta tehneelle viranomaiselle. Maatilahallitus antaa tarkemmat määräykset ilmoitusmenettelystä.

5 luku

Tasapainottamispalkkion maksaminen

23 §

Maksamisenmenettely

Sopimukseen perustuvan tasapainottamispalkkion maksaa se viranomainen, joka valtion puolesta on tehnyt sopimuksen.

Muu kuin 1 momentissa tarkoitettu tasapainottamispalkkio maksetaan palkkion saajan hakemuksesta. Valtioneuvosto tai sen valtuuttamana maatilahallitus antaa määräykset hakuajasta ja muusta hakumenettelystä. Maatilahallituksen päätös hakuajasta on julkaistava Virallisessa lehdessä.

Tasapainottamispalkkio voidaan maksaa yhdessä tai useammassa erässä. Maatilahallitus antaa määräykset palkkioiden maksamisenmenettelystä.

Pellon metsittämiseen perustuvan tasapainottamispalkkion maksamista koskevassa asiassa on valtioneuvoston määräämällä tavalla hankittava metsälautakunnan lausunto palkkion maksamisen edellytyksistä. Pellon metsittämisestä suoritetaan palkkio sille, joka palkkion maksamisen ajankohtana omistaa kysymyksessä olevan peltoalueen. Jos kysymyksessä on 15 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sopimuksen alainen peltoalue, palkkio maksetaan sopimuksen tehneelle viljelijälle tai sille, jolle sopimus on siirretty.

24 §

Maksamisen keskeyttäminen

Sopimukseen perustuvan tasapainottamispalkkion maksaminen on keskeytettävä siksi ajaksi, kun viranomainen käsittelee sopimuksen purkautumista, purkamista, siirtämistä tai jatkamista taikka palkkion takaisinperintää koskevaa asiaa. Maksamisen keskeytysajalta ei suoriteta korkoa.

25 §

Sopimussuhteen muutoksen vaikutus

Jos viljelijä luopuu sopimuksesta 18 §:ssä tarkoitetulla tavalla ensimmäisen sopimusvuoden aikana, sopimuksen perusteella ei suoriteta tasapainottamispalkkiota, ellei valtioneuvosto ole sopimusehdoista toisin määrännyt.

Jos viljelijä luopuu sopimuksesta muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tai jos sopimus puretaan 19 §:n 1 momentin nojalla, viljelijällä tai hänen oikeudenomistajillaan on oikeus saada tasapainottamispalkkiota sopimuksen voimassaoloa vastaavasti valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein.

Sopimuksen perusteella maksettavaa palkkiota voidaan valtioneuvoston määräämällä tavalla alentaa, jos maatilalla on sopimuksen tekemisen jälkeen vähentynyt ja jos sopimusta ei ole kuitenkaan 19 §:n nojalla purettu.

Jos 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu sopimus puretaan sanotun lainkohdan nojalla viljelijän kuoleman johdosta ennen kuin sopimukseen perustuva tasapainottamispalkkio on kokonaan maksettu, viljelijän oikeudenomistajilla on sama oikeus palkkion saamiseen kuin viljelijällä olisi ollut.

26 §

Takaisinperintä

Sopimukseen perustuvan tasapainottamispalkkion saaja voidaan edellä 19 §:n 3 momentissa tarkoitetussa tapauksessa velvoittaa maksamaan ajalta, johon rikkomus on kohdistunut, saamansa palkkio kokonaan tai osaksi takaisin valtiolle korkoineen. Jos sopimusta ei rikkomuksesta huolimatta valtion puolelta pureta, voidaan palkkion saaja kuitenkin velvoittaa maksamaan edellä tarkoitettua ajalta saamansa palkkio kokonaan tai osittain takaisin korkoineen. Sopimukseen perustuvan tasapainottamispalkkion takaisin perimisestä ja korosta on muutoin voimassa, mitä maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 3 §:ssä on säädetty.

Muutoin kuin sopimuksen perusteella maksetun tasapainottamispalkkion takaisinperinnästä on voimassa mitä maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 3 §:ssä on säädetty. Pellon metsittämisen perusteella maksettu palkkio voidaan periä takaisin myös silloin, jos metsitetty pelto on

otettu viljelykseen ennen kuin valtioneuvoston määräämä vähimmäisaika palkkion perusteena olleen metsityksen suorittamisesta on kulunut.

6 luku

Erinäiset säännökset

27 §

Valvonta

Maatilahallituksen, maatalouspiirien ja kuntien maatalouslautakuntien tehtävänä on huolehtia tämän lain ja sen nojalla tehtyjen sopimusten noudattamisen valvonnasta.

Luonnonmukaista tuotantoa koskevien sopimusten noudattamisen valvonnassa voidaan käyttää apuna maatalouden ja luonnonmukaisen tuotannon neuvontaa harjoittavia järjestöjä. Järjestöille voidaan suorittaa valtion tulo- ja menoarvion rajoissa korvausta valvontatehtävistä. Maatilahallitus määrää korvauksen suuruudesta ja muista perusteista.

Metsälautakuntien tehtävänä on valvoa tämän lain mukaiseen tasapainottamispalkkioon oikeuttavien pellon metsitysten toimeenpanoa.

Maatilahallituksen tulee antaa määräykset 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa valvonnassa noudatettavasta menettelystä.

28 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn maatalouspiirin ja maatalouslautakunnan päätökseen saadaan hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetussa laissa on säädetty.

Maatilahallituksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen, sikäli kun se ei koske 1 momentissa tarkoitettua muutoksenhaun ratkaisemista, saadaan hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) mukaisessa järjestyksessä.

29 §

Asetuksen antaminen

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

30 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1990.

2.

Laki

kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa 28 päivänä joulukuuta 1984 annetun lain (570/84) 13 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1337/87), näin kuuluviksi:

13 §

Kotieläinyrityksen harjoittamista varten myönnetty lupa on peruutettava aina silloin, kun yrityksen harjoittaja on maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain 6 §:n 4 momentin (1335/87) tai maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (/) 9 §:n nojalla sitoutunut luopumaan tämän lain mukaisesta kotieläinyrityksestä kokonaan. Tällaisen sitoumuksen antaneella viljelijällä ei muutoinkaan ole sitoumuksen

antamisen jälkeen oikeutta harjoittaa tässä laissa tarkoitettua kotieläinyritystä. Kyseisen sopimuksen tehneelle viljelijälle ei myöskään saa myöntää lupaa sopimuksen mukaisen kotieläinyrityksen harjoittamiseen ennen kuin sopimuksen tekemisestä on kulunut 7 vuotta. Lupaa sopimuksen mukaisen kotieläinyrityksen harjoittamiseen kyseisellä maatilalla ei saa sanottuna aikana myöntää myöskään sille, jolle maatilana omistus- tai hallintaoikeus on sopimuksen tekemisen jälkeen siirtynyt.

Milloin nautakarja-, sika- tai siipikarjalousyritys, jolla on lupa tai muutoin oikeus harjoittaa tässä laissa tarkoitettua kotieläintuotantoa, on keskeyttänyt toimintansa maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisen tuotannonmuutossopimuksen tai muun lain mukaisen kotieläintuotannon rajoittamista tarkoittavan sopimuksen johdosta eikä yritys ole aloittanut toimintaansa uudelleen kahden vuoden kuluessa sopimuksen päättymisestä taikka, jos yrityksen toiminta on muusta syystä keskeytynyt ja keskeytyminen on jatkunut yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta, katsotaan yrityksen lopettaneen toimintansa pysyvästi. Edellä 3 momentissa tarkoitettun sitoumuksen antaneen viljelijän katsotaan kuitenkin lopettaneen sitoumuksen mukaisen kotieläinyrityksen harjoittamisen

heti, kun hän on antanut maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain 6 §:n 4 momentissa (1335/87) tai maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (/) 9 §:ssä tarkoitettun sitoumuksen kotieläintuotannosta luopumisesta. Jos tässä momentissa tarkoitettun yrityksen toiminta on tarkoitus aloittaa uudelleen, sitä pidetään tätä lakia sovellettaessa uutena yrityksenä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1990. Tässä laissa tarkoitettulle kotieläinyritykselle aikaisemman lainsäädännön nojalla myönnetyn luvan peruuttamiseen nähden on voimassa, mitä 13 §:n 3 momentissa on säädetty.

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 1989

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo T. Pohjala*

2.

Laki**kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain 13 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa 28 päivänä joulukuuta 1984 annetun lain (570/84) 13 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1337/87), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Kanatalousyrityksen harjoittamista varten myönnetty lupa on peruutettava aina silloin, kun yrityksen harjoittaja on maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain 6 §:n 4 momentin (1335/87) nojalla sitoutunut luopumaan kananmunatuotannosta kokonaan. Tällaisen sitoumuksen antaneella viljelijällä ei muutoinkaan ole sitoumuksen antamisen jälkeen oikeutta harjoittaa tässä laissa tarkoitettua kanatalousyritystä. Kyseisen sopimuksen tehneelle viljelijälle ei myöskään saa myöntää lupaa kanatalousyrityksen harjoittamiseen ennen kuin sopimuksen tekemisestä on kulunut 7 vuotta. Lupaa kanatalousyrityksen harjoittamiseen kyseisellä maatilalla ei saa sanottuna aikana myöntää myöskään sille, jolle maatilalla *tai sen osan* omistus- tai hallintaoikeus on sopimuksen tekemisen jälkeen siirtynyt.

Milloin nautakarja-, sika- tai siipikarjalousyritys, jolla on lupa tai muutoin oikeus harjoittaa tässä laissa tarkoitettua kotieläintuotantoa, on keskeyttänyt toimintansa maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisen tuotannonmuutossopimuksen tai muun lain mukaisen kotieläintuotannon rajoittamista tarkoittavan sopimuksen johdosta eikä yritys ole aloittanut toimintaansa uudelleen kahden vuoden kuluessa sopimuksen päättymisestä taikka, jos yrityksen toiminta on muusta syystä keskeytynyt ja keskeytyminen on jatkunut yhtäjaksoisesti vä-

Kotieläinyrityksen harjoittamista varten myönnetty lupa on peruutettava aina silloin, kun yrityksen harjoittaja on maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain 6 §:n 4 momentin (1335/87) *tai maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (/) 9 §:n* nojalla sitoutunut luopumaan *tämän lain mukaisesta kotieläinyrityksestä* kokonaan. Tällaisen sitoumuksen antaneella viljelijällä ei muutoinkaan ole sitoumuksen antamisen jälkeen oikeutta harjoittaa tässä laissa tarkoitettua *kotieläinyritystä*. Kyseisen sopimuksen tehneelle viljelijälle ei myöskään saa myöntää lupaa *sopimuksen mukaisen kotieläinyrityksen* harjoittamiseen ennen kuin sopimuksen tekemisestä on kulunut 7 vuotta. Lupaa *sopimuksen mukaisen kotieläinyrityksen* harjoittamiseen kyseisellä maatilalla ei saa sanottuna aikana myöntää myöskään sille, jolle maatilalla omistus- tai hallintaoikeus on sopimuksen tekemisen jälkeen siirtynyt.

Milloin nautakarja-, sika- tai siipikarjalousyritys, jolla on lupa tai muutoin oikeus harjoittaa tässä laissa tarkoitettua kotieläintuotantoa, on keskeyttänyt toimintansa maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisen tuotannonmuutossopimuksen tai muun lain mukaisen kotieläintuotannon rajoittamista tarkoittavan sopimuksen johdosta eikä yritys ole aloittanut toimintaansa uudelleen kahden vuoden kuluessa sopimuksen päättymisestä taikka, jos yrityksen toiminta on muusta syystä keskeytynyt ja keskeytyminen on jatkunut yhtäjaksoisesti vä-

Voimassa oleva laki

hintään viisi vuotta, katsotaan yrityksen lopettaneen toimintansa pysyvästi. Edellä 3 momentissa tarkoitettua sitoumuksen antaneen viljelijän katsotaan kuitenkin lopettaneen kanatalousyrityksen harjoittamisen heti, kun hän on antanut maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain 6 §:n 4 momentissa (1335/87) tarkoitettua sitoumuksen kananmunatuotannosta luopumisesta. Jos tässä momentissa tarkoitettua yrityksen toiminta on tarkoitus aloittaa uudelleen, sitä pidetään tätä lakia sovellettaessa uutena yrityksenä.

Ehdotus

hintään viisi vuotta, katsotaan yrityksen lopettaneen toimintansa pysyvästi. Edellä 3 momentissa tarkoitettua sitoumuksen antaneen viljelijän katsotaan kuitenkin lopettaneen *sitoumuksen mukaisen kotieläinyrityksen* harjoittamisen heti, kun hän on antanut maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain 6 §:n 4 momentissa (1335/87) *tai maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (/) 9 §:ssä* tarkoitettua sitoumuksen *kotieläintuotannosta* luopumisesta. Jos tässä momentissa tarkoitettua yrityksen toiminta on tarkoitus aloittaa uudelleen, sitä pidetään tätä lakia sovellettaessa uutena yrityksenä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1990. Tässä laissa tarkoitettulle kotieläinyritykselle aikaisemman lainsäädännön nojalla myönnetyn luvan peruuttamiseen nähden on voimassa, mitä 13 §:n 3 momentissa on säädetty.
